

RADEK **BANGA**

(NE) POŠLI TO DÁL

xyz

Radek Banga: (Ne)pošli to dál

Vyšlo také v tištěné verzi

Objednat můžete na
www.xyz.cz
www.albatrosmedia.cz

Radek Banga

Radek Banga: (Ne)pošli to dál – e-kniha
Copyright © Albatros Media a. s., 2021

Všechna práva vyhrazena.
Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu majitelů práv.

ALBATROS MEDIA

xyz

Copyright © Radek Banga, 2021

Cover Photo © Karolína Rývolová, 2021

© Nakladatelství XYZ, 2021

ISBN tištěné verze 978-80-7597-865-3

ISBN e-knihy 978-80-7597-877-6 [1. zveřejnění, 2021] [epub]

ISBN e-knihy 978-80-7597-878-3 [1. zveřejnění, 2021] [mobi]

ISBN e-knihy 978-80-7597-876-9 [1. zveřejnění, 2021] [ePDF]

xyz

Věnováno
mojí drahé mamince Anně.

Děkuji všem lidem, kteří vstoupili do mého života a zanechali
v něm svou stopu. Především ale děkuji těm, co si uvědomili
ničivou sílu rodinných zátěží a rozhodli se neposlat to dál...

Předmluva

Slovo *obohacení* je v poslední době hodně vysmíváné. Vidím to na mnoha diskusích, právě ve chvílích, kdy se cítíme přirozeně ohroženi lidmi z jiných zemí, odlišných kultur či etnik. Nejen ti, ale i lidé s rozdílnými zvyky, pocházející z jiných sociálních vrstev, lišící se vzhledem, náboženským vyznáním nebo i sexuální orientací v některých lidech nezřídka vyvolávají odpor. Slovo *obohacení* pak vyslovují s ironií a úšklebkem ve tváři. Přesto je OBOHACENÍ [bez špetky ironie] právě to první slovo, které mě napadá, když si vybavím setkání s Radkem, společně prožité roky a jeho vliv na život můj i celé mé rodiny. Považuji za obrovský DAR, že díky němu dokážu vnímat mnohem víc a vidět věci i jinak. Už mockrát jsem si položila otázku, jaká bych byla, kdybych neměla možnost se s ním setkat, poznat ho blíže. Neohrnovala bych [stejně jako mnozí další] někdy tak trochu nos nad lidmi z romské komunity? Nepodlehla bych dojmu, že Romové jsou ti hloupější nebo ti, kterým je lepší se vyhnout? Dokázala bych si uvědomit, kolik předsudků si v sobě všichni neseme a jak moc se tím často

ochuzujeme nebo zbytečně znepříjemňujeme jeden druhému život? Všimla bych si vůbec třeba lidí bez domova a dokázala je vnímat jako rovnocenné bytosti, s příběhem, který je na ulici dostal?

Nejsem si úplně jistá...

Tahle slova píšu ve chvíli, kdy ještě neznám konkrétní obsah knížky, kterou právě držíte v ruce. Nevím, co přesně ze svého života v ní Radek s námi sdílí. Přesto jsem si téměř jistá, že mnohé z nás tohle bližší setkání překvapí. Někdy rozesměje, jindy dojme, v lecčem nám možná trochu víc otevře oči, a když budeme chtít nebo potřebovat, dodá nám i sílu k překonání vlastních problémů nebo náročných životních situací. To všechno už se mi v průběhu života a spolupráce s Radkem mockrát stalo. Kdybych měla vyjádřit, co ho nejvíc charakterizuje, řekla bych: dobré srdce, smysl pro humor i spravedlnost, otevřenost, spontánnost, až dětsky bezelstná upřímnost, všudypřítomná tvořivost, obdivuhodná zvědavost, velká láska k hudbě i svým blízkým, talent nejen hudební a neúnavná touha měnit sám sebe i celý svět k lepšímu.

Tuším, že to všechno nás čeká i v téhle knížce...

Renata Konopíková

STARÁ DOBRÁ BOŘIVOJKA

1

DOKUD DEJCHÁM

Dívej se mi do očí, když s tebou
mluvím

Budu upřímněj, to já umím
Mám tě dost, tvýho sebelitování
Vzchop se, nic není prohraný
Roky měsíce a dny jenom poslouchám
Jak je tvůj život na ho**o a říkám
S**u na tvý bulení, povím ti, jak to
je

Moje modlitba zní asi takhle:

Dokud dejchám, tak ještě můžu
Dokud věřím, bojovat budu
Dokud žiju, budu se smrti smát
A co je po smrti... na to s**t

Co tě s**e? Že bys musel najednou
Převzít zodpovědnost za cestu svou?
Ono stěžovat si je přeci snazší
Než něco udělat se svou situací
Drž hubu a přestaň si stěžovat
Zkus něco se sebou proboha dělat
Tvoje nekonečná kritika je zbytečná
Nikdy nepomohla, časem plýtváš

Dokud dejchám, tak ještě můžu
Dokud věřím, bojovat budu
Dokud žiju, budu se smrti smát
A co je po smrti... na to s**t

Chci tě nakopnout, zapnout jak
motor
Rozjed' turbo, je čas na odpor
Zákaz zastavení, nezastavuj tady
Tak prostě jed, tak leť jak
ferrari!
Učili nás oba, že jsou tu limity
Který nemůžou bejt nikdy rozbity
S**u na lidi, co cpou mi tyhle
bláboly
Hoď puk, sakra, a de se na buly
Kým seš, že už předem prohru
hlásíš?
Když ty nejseš ten, co ten puk
hází?
Až bude šedesátá minuta a skóre
Bude stát při mně, pos**eš se,
móore

Gipsy.cz
(album Reprezent)

Po mámě letí popelník. Z přítmí obývacího pokoje se mi do paměti vkradl ten jeho pohled, je mi cizí a mám strach – to je to první, co si vybavuji z mého dětství. Ty tátovy temné oči.

Byl jsem prý dlouho v nemocnici, možná tak moc, že jsem si ani nevzpomněl na jeho oči, avšak od té chvíle jsem si je už pamatoval. Už ani nevím, kolik mi bylo, myslím tak tři nebo čtyři. Ten popelník dopadl vedle mě, nic mi vlastně neudělal. Ale ta temná energie, co šla otci z očí, mě zasáhla hluboko do duše. Lekl jsem se tak moc, až mi cuknul žaludek. Následoval hlasitý pláč provázený bolestí. Jak může tolik bolet něco, co se tě ani nedotkne? Máma mě bleskurychle odnesla do dětského pokoje. Vteřiny mi připadaly jako hodiny. V tu chvíli jsem věřil, že mě ten pláč nikdy nepřejde. Jako by tato chvíle byla šablonou všeho, co mě tu čeká.

Bylo by ovšem zvláštní začínat tím, co si pamatuju. Vesmír totiž dobře ví, proč by si člověk neměl pamatovat třeba své vlastní narození. Vidět to v detailech, to by bylo pro mě asi doživotní trauma.

Máma nám to však často a ráda vyprávěla. Pár let před námi potratila dvě holčičky – dvojčata. Poté se rozhodla nechat si dát nitroděložní tělísko, jelikož by další těhotenství mohlo být údajně komplikované. Dvě děti už měla, nejstarší ségru Silvu a bráchu Julia.

Osud tomu však chtěl jinak a jednoho krásného rána mamince tělísko vypadlo v koupelně na zem. Když přišla k doktorovi, řekl jí nečekanou novinku – byla opět těhotná.

O dalším potratu nebyla řeč, protože byla už ve čtvrtém měsíci těhotenství. Od té chvíle ji doktoři strašili samými špatnými zprávami. Nejprve jí řekli, že čeká siamská dvojčata. Mámu z toho málem trefil šlak.

Měsíc nato jí ovšem sdělili, že to není tak zlé – budeme prý „pouze“ slepí nebo nějak postižení. To maminku vyloženě uklidnilo.

Nakonec jsme se narodili v sedmém měsíci a jako předčasně narozené děti jsme skončili v inkubátoru. Brácha Patrik měl pouhých 1,1 kg, avšak kupodivu byl zcela zdravý. Já měl 1,9 kg, ale měl jsem poruchu srdeční chlopně.

Když si pro mě maminka přijela, oznámili jí, že budu pravděpodobně slepý a hluchý. První dva roky jsem byl prý dost zabrzděný, což vedlo všechny k tomu, že se mnou něco není v pořádku. Stále zkoumali, zda nejsem opravdu slepý nebo hluchý. Nevěděli, proč nereaguji na běžné podněty a proč vydávám tak málo zvuků. Já byl tichý jako netopýří let, rozhodně ale ne hluchý nebo slepý. Existovalo několik teorií včetně lehkého mentálního postižení. Nakonec si mě vzala do parády jakási psychiatrická od Riegráku (park kousek od místa, kde jsme bydleli), a ta zjistila, že je všechno jinak. Sice jsem byl pomalý ve vývoji, avšak k nereagování na běžné podněty jsem měl prostý důvod – lidi kolem mě zkrátka nezajímali. Že slyším, zjistila díky hudbě. Na tu jsem reagoval okamžitě. Zkoušela do něčeho rytmicky bubnovat a hned jsem koukal, co se děje. Zpívala mi a usmál jsem se.

Máma nám nezpívala vůbec. Ne snad, že by nechtěla, ale asi by nás to spíš děsilo, než uspávalo. Jakmile ale táta začal hulákat, nasadil jsem jakýsi nepřítomný výraz a jen pozoroval.

Konečně ji však někdo uklidnil – Radek je normální dítě. Jen je drobnější, menší postavy, pomalejší ve vývoji, ale jinak v pořádku. Maminka dostala snadný návod na to, jak ze mě dostat nějaký zvuk – chtělo to prostě hudbu. Stačilo mi pustit nějakou desku a hned jsem ožil.

Ale pokaždé, když jsem onemocněl, viděl jsem na ní, že má stejně strach. Jednou jsem měl horečky snad dva týdny, každou noc seděla u mé postele a plakala. Páni doktoři ji vyděsili natolik, že se o mě bála celé mé dětství. Já chodil kvůli tomu po doktorech snad každý měsíc,

jenže to nebylo jen tak. Za komunismu totiž bylo běžné, že se všude kouřilo. U nás doma se doslova čadilo jako ve fabrice. Bohužel se tehdy na alergie moc nehrálo, takže se dlouho nevědělo, co mi způsobuje ty záchvaty kašle a nekonečnou rýmu. Nechápu, že to mámě nebylo divné, proč se mi pokaždé udělá všude jinde lépe. Dnes věřím, že to byla i psychická obrana – prostě jsem tam nechtěl být. Máma mé časté kočování směrem do nemocnice nesla vždy těžce.

Mnohem větší „depky“ měl z našeho narození náš táta. Když nás viděl poprvé, byl v šoku. Nejprve jsem totiž z maminky vylezl já – tmavý chlupatý čert – a pět minut po mně se narodil Patrik – chlapec árijského typu, čili modré oči, bílá pleť a komplet blond. Jakmile dorazil táta do porodnice a poprvé nás viděl, hned spustil: „S jakým gádžem to máš?“ Někdy zase zastával teorii, že jsme nějakého „Dežiho“. Od prvního momentu zkrátka nevěřil, že jsme jeho. Přitom i Silva měla výrazné modré oči, jenže byla tmavá. Zní to asi šíleně, ale kvůli Patrikovi nemáme do dvou let žádné fotky. Nikdy jsme nevěděli, jak moc tu hypotézu táta myslí vážně, ale dle počtu fotek by se dalo věřit, že dost. A to byl můj táta aktivní fotograf, byť byl tehdy pouhým amatérem. Jenže ve dvou letech našeho života se stal malý velký romský zázrak – Patrik ztmavl. Ne nějak moc, ale dost na to, aby nás táta konečně začal fotit. Aleluja! Ty výrazné velké modré oči Patrikovi ovšem zůstaly. On navíc miloval fotografování tolik, že klidně pózoval několik hodin a všichni se pak rozplývali nad jeho úžasnými snímky. Také proto jsme mu říkali „modelka“. Já měl rád fotografování zhruba jako injekci v zadku (to byla moje dětská noční můra), takže focení se mnou byl prý zážitek. Ani změna fotografa nepomohla, ba naopak. Nasadil jsem ten nejhorší možný výraz a skládal ruce k tělu, abych dal jasně najevo, jak focení nenávidím.

Jednou si otec vymyslel, že půjdeme fotit do sněhu. Máma mi dala takový hnědý kožíšek, který jsem ze srdce nenáviděl. Když jsme s tátou

došli k parku u fotbalového stadionu Viktorka Žižkov, začal jsem se hodně vztekat. Tátovi to přišlo vtipné a fotil to, což mě rozzlobilo ještě víc. Zvuků jsem moc nevydával, to je pravda, avšak z mé tváře se dalo snadno číst, co si zhruba myslím. Jakmile jsem spatřil foťák, někam jsem se schoval. A tak mám z dětství tak málo fotek, že to ani nestojí za řeč.

Mimo focení se k nám ale táta od čtyř let choval dost odtaziťe. Moc si nás nevšímal, snad jen když měl vypito. Když jsem měl třeba měsíc v kuse horečky, nepamatuji si, že by u mě táta kdy byl, vždy přišla jen máma. Jakmile totiž přišel, nečekalo nás nic dobrého. A tak jsme jako malí měli často pocit, že je to cizí člověk. Ten pocit v nás zůstal v některých ohledech až doposud. Táta byl jako nějaký náš spolubydlící. Byl tam, avšak propast mezi námi byla příliš hluboká.

Když jsem byl po nemocnicích, stýskalo se mi po mámě, ale na tátu jsem pokaždé tak nějak zapomněl. Možná jsem chtěl zapomenout. Když jsem ho po dlouhé době spatřil, vždy jsem začal plakat. Báł jsem se ho.

Pokoje ve špitálech mi byly druhým domovem a sestřičky chvilkovými macechami. Má tichá povaha zaměstnancům nemocnice vyhovovala. Já jako malý nikdy nekladl odpor, byl jsem poddajný jako voda. I když si nepamatuji jejich tváře, pamatuji si, jak mi vyhovoval jakýsi řád, který mi tam vždy nastavili. Návrat domů byl i proto pokaždé, jako bych se opět narodil – sourozenci rostli a já si musel připomínat, kdo je vlastně kdo. Navíc střídavá výchova, kterou jsem podstupoval, mě často mátlá. Po měsíci stráveném v nemocnici jsem se naučil, že jsem si každou věc musel zasloužit. Rychle jsem si zvykl na pravidla, jež mi nastavily sestřičky, takže jsem věděl přesně, co mám dělat a kdy. Třeba uklidit hračky, hezky poprosit nebo poděkovat. Pak jsem se vrátil domů a všechno bylo jinak. Ne že by nás maminka nevychovávala, spíš měla jiné metody. Tak třeba pár facek – to fungovalo vždycky.

Maminka často očekávala, že my sami budeme chápat, jak se věci mají. Že když potkáme na ulici někoho známého, prostě pozdravíme. Jenže nám to nikdo neřekl, takže následné potrestání nám moc rozumu nedalo. My tušili, že jsme udělali chybu, jenže nikdo nám nevyšvětlil jakou. Tak to bylo vždy. Všichni čtyři jsme z mámy měli odmalička respekt, ale žádný extra velký řád z toho vlastně nebyl. Tajně jsme jí říkali „Napoleon“, protože byla prťavá – a běda, když jsme to vyslovili, hned to jen štípalo na tváři. My byli pochopitelně tehdy o dost menší než ona. Ostatní si z ní ale dělali neustále legraci. Asi nás taky štvalo, že nám říká „mimina“. Žádné dítě neslyší rádo, že je dítě. A co teprve, když vás rodič považuje za dítě i ve třiceti.

Mezi všemi sourozenci jsem tehdy nejvíc držel se ségrou, což mělo prostý důvod – ona mi byla asi nejpodobnější. Silva chtěla mít ve všem jasno, jenže doma žádná „jasná“ pravidla neexistovala, jen mámina vařečka nebo pásek. Přitom se tu nikdy nějak moc neuklízelo a něco jako „děkuji“, či snad „prosím“, to se po nás nevyžadovalo. My jen věděli, v kolik máme přijít domů, a tím to haslo. Tedy alespoň dokud jsme nešli do školy.

Ani jeden z nás by si netroufl mámě jakkoliv odporovat. My ji totiž vždy měli strašně rádi, protože jsme věděli, že tam vždy bude pro nás, pokud půjde do tuhého.

Táta vždy jen ráno zmizel a odpoledne se vrátil z práce. Jediné slovo, které z něj po příchodu vypadlo, bylo „kafe“. Pak si sedl do obýváku a to bylo vše. Nepamatuji si, že by nás zdravil nebo se nás ptal, jak se máme. Chtěli jsme ale věřit, že v hloubi duše nás má rád.

**Anna Bangová,
maminka, 1989**

Když byla máma v práci, často nás hlídala ségra. Ta nám byla v dětství druhou mámou. Byla nejstarší, ale tři kluci, to byla pochopitelně převaha. Sem tam jsme ji poslouchali, ale většinou moc ne. U mě ségra měla alespoň jistotu, že nebudu dělat nějaké lumpárny. Byl jsem navíc zvyklý z nemocnic, že jsou věci, ve kterých se neodporuje. A tak cokoliv mi oblékla, to jsem nosil, kamkoliv mě posadila, tam jsem na ni čekal.

Všichni jsme věděli, že Žižkov byl tehdy divočina, a já odmala cítil, že sem tak úplně nezapadám. Prostě jsem nedělal problémy a nevyhledával jsem je. Osmdesátá léta byla ale dobrá v tom, že se rodiče nemuseli tolik bát poslat své děti do ulic. Tam jsme tenkrát věděli, že se nám nemůže nic moc stát. Bydleli jsme v ulici Bořivojova, kde jezdilo dost aut. Máma byla maniak a vštěpovala nám to do hlavy každý den, abychom se vždy podívali, než přejdeme přes ulici. Ve třech letech jsme byli v tomto ohledu silničnickými profesionály. Dá se ale věřit tak malým dětem, že neskočí pod auto? Ještě horší to bylo s okny. Bydleli jsme až ve třetím patře, takže potenciál na průšvih tu rozhodně byl. Když jsme šli ven, někdy to končilo stehy a modřinami. Bráčové, těm Žižkov vyhovoval a problémům se nevyhýbali, ba naopak. Já ty věčné rvačky nemohl snést, a tak jsem často chodil ven raději sám. Nebylo ale místo, kde by se místní děti nepraly, takhle to prostě tehdy bylo. Dnes si i proto myslím, že to byla často od mámy odvaha, svěřit nás tři ségře a nechat nás jen tak venku celý den. Mohla zvládnout jedna malá holka tři kluky? Těžko. Navíc Žižkov byl plný podivných partiček, co tě naučily kdejakou lumpárnu. Bylo vůbec možné nepotkat místní grázly? Těžko. Někdy ani zákazy od mámy neměly moc efekt. Facka nefacka, říct Patrikovi „nesmíš lézt nikdy na to okno“, to znamenalo v překladu „Patriku, musíš na to okno okamžitě vylézt“. Ten jako by s následky tak nějak počítal. Vždy jsem říkal, že se mu to jednou vymstí. Jsem si ale jist, že naše maminka se vždy snažila, abychom neskončili jako nějakí kriminálníci, což

se na tehdejší Žižkově stalo kdekomu. Kdybychom třeba něco ukradli, máma by nám jistě ty ruce zmalovala, a tím nemyslím pastelkami. Po pravdě, čekala nás vařečka za každou chybu, co jsme udělali. Čekala nás ale i občas za něco, co jsme naopak neudělali.

Od jednoho pána z baráku jsme tehdy dostali žvýkačky, co vypadaly jako cigarety. Chtěli jsme se cítit jako dospělí, tak jsme se schovali v křoví pod Viktorkou a dělali, že kouříme. Netušili jsme ale, že kolem náhodou půjde naše máma. Ta nás chvíli potají pozorovala a nakonec odešla domů. Když jsme vešli do dveří, dostali jsme strašnou nakládačku. Máma nám sešvihala zadky vařečkou a nakonec nás poslala do pokoje. Po půlhodinovém breku přišla k nám a říká: „Já vám dám hulit v křoví, vy parchanti!“ Patrik v breku říká: „Ale to byly žvejkačky, mami.“ Ukázal jí je a poté nastalo minutové ticho. Najednou máma zrychleně řekla: „Tak to máte preventivně!“ A rychle zmizela.

Maminka byla velmi přísná. Raději jsme vždy přišli domů, do našeho velkého secesního bytu, o 15 minut dřív a snažili se nedělat kraviny. Nebo je dělat, ale dobře to skrývat. Už si bohužel moc nevybavuji, jak přesně vypadal náš tehdejší byt, ale pamatuji si jedno – všudypřítomné krysy. Tehdy jsme topili uhlím a pro něj se chodilo až do sklepa, čili čtyři patra po schodech, protože tam tehdy nebyl výtah. Pokud jste nepotkali po cestě dolů nějakou havěť, bylo to štěstí. Z oken na nás věčně dohlíželi nejen podezíraví sousedé, ale i krásné secesní sochy, nádherně zdobené nápisy nad vchodovými dveřmi a široké krásné ulice. Vysoké stropy a nádherně zdobená zábradlí, krása tehdejších budov, vůně pálícího se uhlí a mámin kuřecí vývar, vařečka a zvuk facky, mám to v paměti, jako by to bylo včera. Stejně jako mé [ne]milované nemocnice.

To, že jsem mimochodem normální dítě, věděla i naše sousedka, jejíž jméno si už bohužel nepamatuji. Vyjma hudby i ona našla cosi, co mě

zaujalo, stejně jako ostatní mé sourozence. Občas nás chvíli hlídala právě ona, na což jsme se vždy moc těšili. Ta postarší milá paní totiž dělala něco, co jsme doma vůbec neznali – četla nám pohádky. Asi nejčastěji jsme chtěli, aby nám četla Malého prince. Dokázali jsme všichni čtyři i hodiny jen sedět a poslouchat. Uměla tak skvěle číst a my byli její nejvěrnější posluchači. Příběh Malého prince mě dokázal úplně vytrhnout

Já, 1985

z reality, tedy toho, co jsme měli doma. To se mi moc líbilo, protože to u nás často nebylo nic moc. Pak jsme přišli domů a máma nám četla jedině tak televizní program. U nás tenkrát nikdo nečetl knihy. Ti starší ano, třeba babička, ale táta s mámou, těm knihy vůbec nic neříkaly. Možná i proto nám čtení od sousedky dělalo takovou radost. Ostatním dětem totiž rodiče běžně četli pohádky na dobrou noc. My měli jen Večerníček a nazdar. Pak nastoupila máma a její pohádka

na dobrou noc zněla zhruba takto: „Boha vám, koukejte spát, vy parchanti, nebo vás zabiju!“ Nám její svérázný způsob uspávání přišel legrační a moc jsme se tomu vždy smáli.

V pátek se otec někdy vracel z práce se svými kamarády nebo bráchou Mirkem a nás nečekal Malý princ, ale spíš velký opruz. Jakmile začali hrát Pink Floyd, věděli jsme, že nás čeká bezesná noc. Táta byl „mánička“. Nebyl to typický Rom jako ostatní, protože byl od

**Julius Banga starší,
dědeček z tátovy strany**

puberty hipík, nosil dlouhé vlasy a poslouchal rock. Tak jako mnozí, i on si uměl řádně popít. My to jako malí tolik nechápali, protože jsme většinou byli v dětském pokoji, jenže i zdi uměly mluvit. A tak nás neustále budil hluk z beden nebo křik táty. Stačí několik takových nocí a umíte *The Wall* od Pink Floydů v podstatě nazpaměť. Někdy jsme se sourozenci předstírali, že jsme Beatles nebo Led Zeppelin. Koledu jsme neznali ani jednu, zato kytarová sóla Jimmyho Hendrixe všechny. Těžko říct, jestli je to dobře, nebo špatně. Nás ale celé dětství doprovázel bigbít. Když měl strýček Mirek světlou chvilku, vzal do ruky španělku – a to se teprve začaly dít věci. Uměl nádherně hrát klasiku a všichni ho za to obdivovali. Byl to bezesporu nejtalentovanější hudebník ze všech Bangů. Na cokoliv sáhl, to mu šlo. Hrál dokonale na klavír i na kytaru. Jako jediný ovládal perfektně noty. Bohužel stačilo několik doušků alkoholu a místo ladné klasiky jsme poslouchali jeho prapodivné mumlání, no a běda, jak k tomu hrála kytara. Stejně jako ostatní jeho kamarádi, zůstával v našem bytě na párty dlouho do rána. Jediný, kdo včas odcházel vždy domů, byl strýček Igor. Byl to úžasný švec a opravovat si k němu boty chodila celá čtvrť. Vždy se mi líbil jeho hustý černý knír. Měl jsem ho moc rád, protože byl na nás vždy velmi hodný. Stejně jako ostatní Bangové, i on hrál na hudební nástroj – na kontrabas. Když se k tomu přidal děda Banga se saxofonem, byla tu najednou celá kapela. Táta hrával na elektrickou kytaru – dřív měl i on svůj band, kde zpíval. Ve dvě ráno se to ale rozhodně zpěvu nepodobalo, v ničem.

Když dohráli dospělí, k nástrojům jsme se nadšeně vrhaly my děti. Moc jsme toho neuměli, ale talent jsme zdědili skoro všichni. Já prý ve čtyřech letech uměl něco vybrnkat na piano, které jsme měli v obýváku. Nebyl to sice žádný Mozart, ale i tak to mělo něco do sebe. Prý jsem už tehdy dokázal přehrát jakoukoliv melodii, co jsem kdy kde slyšel. Strýček

Miro často neudržel ani rovnováhu, ale všiml si našeho hudebního talentu a chválil nás, takže jsme ho měli o to raději.

Naopak strejdu Šuchoru jsme moc rádi neměli. S ním totiž táta pil až do úplného konce. Nikdy nechtěl jít domů za tmy a naváděl ho k zlým věcem. Byl pro mě jako ďábel, co našeptává tátovi, aby dělal všechny ty strašné věci. Když se potkali oni dva, bylo to doma nejhorší. Táta nenáviděl Boney M, ale Šuchora mu to neustále pouštěl dokola, což bylo vlastně k popukání. Jakmile z beden začal hrát Karel Gott, bylo to znamení, že jsou oba už na mol. Podezírám otce z toho, že se skrze Karla snažil vypudit ty Boney M. Táta měl ale na zdi několik jeho plakátů, takže ho měl doopravdy rád. U nás to prostě hudbou vždy žilo. Upřímně – kdyby to tu žilo i o 70 % méně, bylo by to pořád až moc.

ŽIŽKOV.SK

2

Na pražském Žižkově bydlela tenkrát snad celá tátova rodina. Kdysi prý bydleli pohromadě i s mojí maminkou v ulici Řehořova – to byla hezká ulička. Pamatuji si, jak jsem chtěl vždycky po mámě, abychom šli do

vedlejší ulice, odkud byl výhled na celé Hlavní nádraží. Koleje a vlaky, to bylo něco pro mě. Zvuky odtamtud byly slyšet až do vnitrobloků, kde měla babička dvě velká okna. Hned vedle tam tehdy bydlel ještě strýček Igor.

Časem se z malé garsonky přestěhovali všichni do svého – teta Světlanu do Krásovy ulice, kde byl ideální kopec na maléry, což brzy pochopil hlavně Patrik. Ten se jednoho krásného dne rozhodl sjet tento prudký kopec na pověstné plastové tatrovce. Jízda skončila až na klandru u stadionu Viktory, o který si Patrik vyrazil několik zubů. Díky bohu, že to dopadlo jen takhle – tatrovka vlétla pod tramvaj a možná by tu dnes brácha nebyl.

Babička s dědou se odstěhovali na Olšanské náměstí, odkud byl poněkud nehezský výhled na Olšanské hřbitovy, strýček Mirek se přestěhoval ovšem až ke Stromovce, což je skutečně nádherný park, avšak jaksi z ruky. Stěhování bylo vždy bangovským rodinným sportem. Strýček Igor se přestěhoval dokonce až na Lužiny, kam tehdy jezdil jen autobus. Možná proto jsem častěji než k němu chodil k tetě Olině, což byla sestra maminky. Chodíval jsem ven s Petrou, její dcerou, a Jula zase s Danielem, starším bratránkem. Tehdy rodiny fungovaly úplně jinak než dnes. Takže já byl neustále u někoho na návštěvě, často jsme během jediného dne navštívili i pět našich příbuzných.

Když bylo teplo, hodně jsme chodili ven s tetou Světlanou. Byla na mě strašně hodná a pořád se smála. Světlanu mě neustále rozmazlovala, kupovala mi zmrzlinu a já ji pochopitelně za to měl velmi rád. Tajně jsem si přál, aby si mě jednou adoptovala. Spával jsem také u tety Oliny, kde bylo vždy veselo. Teta byla vždy taková živá, neustále u nich hrálo rádio a u stolu padaly její nesmrtelné hlášky. U ní jsem byl jako doma. Nejčastěji jsem ale spával u babičky Ily. Dokonce i tam jsme spali s mnoha mými bratránky a sestřenicemi. Byli jsme zkrátka velká rodina, co

je zvyklá být neustále pohromadě. Tento zvyk si moje rodina přivezla ze Slovenska, odkud všichni pocházejí.

Jeden z prvních, kdo odešel ze Slovenska do Prahy, byl děda Julius s babičkou Idou. V šedesátých a sedmdesátých letech takto za prací ze slovenských vesnic do Čech odešlo mnoho Romů. Můj děda byl nesmírně zručný člověk a stal se důležitou spojkou mezi Romy z Prahy a těmi z Lučence, odkud pocházel. Narodil se v malé krásné vesničce zvané Hradiště. Jeho rodina tam měla už tehdy velkou pověst, a to díky dvěma lidem – mému pradědovi Jonášovi, což byl vyhlášený místní kovář, a prastrýci Deziderovi, který byl už tehdy známým slovenským spisovatelem. Všichni vyrůstali v krásném baráčku na konci vesnice, odkud to bylo jen pár kroků do místního lesa. Já ho znal jen z fotek, ale ten domeček mi vždycky přišel úžasný, stejně jako obrovská zahrada s jabloní uprostřed. Stačilo udělat několik kroků do kopce a byli jste doslova na konci světa. Hustý les Slovenského rudohoří vás vedl do úplně jiné říše a za ním byly pohádkově krásné hory. Popravdě, místní Bangy byste snad ani za Romy nepovažovali, protože měli velmi zvláštní rysy. Mnohdy jim ani nevěřili, že jsou Romové, avšak Bangovci se vždy ke svému romství hrdě hlásili. Pradědy Jonáše si jejich sousedé natolik vážili, že jej společně s manželkou a všemi sedmi dětmi po celou dobu druhé světové války schovávali. Kdyby jim nepomohli, dneska bych tato slova třeba ani nepsal. Ono tehdy v Hradišti žádné problémy mezi Romy a majoritou nebyly, naopak drželi spolu. Pověstná zručnost a nadání Bangů končila bohužel vždy tam, kde začínal jejich rodinný démon zvaný „alkohol“. A co druhá polovina mé famílie?

Maminka se narodila v Hanušovicích nad Topľou, což je východní Slovensko. Její táta Ernest Haluška byl jeden z nejznámějších romských houslistů tehdejší doby. Jeho cimbálovka byla vyhlášená po celém

tehdejším východním Slovensku. Ernest a jeho bratři byli také známí tím, že byli za 2. světové války v odboji. Tři byli součástí partyzánské jednotky Čapajev, která prováděla různé sabotáže. Jednou z nich bylo i odpálení místního mostu, díky čemuž zachránili mnoho lidí z vesnice před transportem do táborů smrti. Bohužel všichni tři byli zajati, děda skončil v koncentračním táboře a ostatní padli. Jeden hned na začátku války, jelikož byl v armádě, a druhý při náletu sovětských bombardérů na Košice, kde byl vězněn fašisty. Dědeček poslal několika koncentráky, přičemž tím posledním byl Dachau, který osvobodila americká armáda. Kdyby to nepřežil, dnes bych tahle slova zřejmě taky nepsal.

Druhá světová válka obě moje rodiny velmi zasáhla. I když by se tedy i proto zdálo, že sňatek mých rodičů byl ideálním propojením, kupodivu to bylo tehdy velmi pobuřující. Romové z východního a západního Slovenska se totiž nikdy neměli rádi. Někteří Bangovci tak mou maminku nepřijali mezi sebe a dávali jí to velmi najevo, především babička Ida, která mou maminku jistě neměla moc v lásce. Stačilo říct „Halušková“, a už jste byli v pytlí zvaném „východňáři“. Přitom ani sňatek babičky s dědou se neobešel bez rivality. Vždyť Ida byla Oláhová, a ti se s Bangovcema taky zrovna dvakrát nemuseli. Ani můj táta, který byl jinak v tomto ohledu pokrokový, neměl příliš úctu k tátovi maminky, což bylo častým námětem jejich nekonečných hádek. Místo toho, aby se dvě velké romské rodiny soustředily na to, co je spojuje, neustále si předhazovaly všechno to, co je rozdělvalo. Dnes mi to přijde jako ironie osudu. Každá ta rodina měla určitě své

**Ernest Haluška,
dědeček z matčiny strany**

mouchy, ale nikdo od mámy nepil alkohol. V tomto ohledu rozhodně Banga nejsem a nikdy nebudu. Zaplať pánbůh.

Myslím, že mnoho Romů si na Žižkov přineslo cosi ze Slovenska. Bohužel ne jen to dobré. Když tehdy romská holka začala chodit s klukem, to první, co chtěli rodiče znát, bylo příjmení. Jak by Horváthovi třeba přivedli domů Kurečaje, byla by to asi malá žižkovská občanská válka. A tak se u babičky každý den nadávalo na „východňáry“ a máma zase často proklínala ty „ožralé západňáry od Lučence“. My jako děti jsme z toho byli dost zmatení, protože jsme měli jak východňárskou, tak západňárskou krev. Na koho jsme tedy měli nadávat?? Jak je to správně? Vyřešili jsme to zcela šalamounsky – nadávali jsme všem a bylo to. Vždy jsme si něco našli, pochopitelně.

Babička hodně nadávala na Romy všeobecně. Ona byla taková velmi asimilovaná a opravdu nesnášela ty poflakující se pubertáky, kterých byl plný Žižkov. Často nám dětem říkala: „Na cigány treba iba bič!“ To jsme byli zmatení ještě víc – vždyť jsme přece „cigáni“, tak nadává sama sobě, no ne? Jenže i moje maminka byla z velmi asimilované pobožné rodiny z východu.

Před staršími Halušky jste řekli „vole“ a dívali se na vás pomalu jako na Jidáše. Jenže žižkovská mluva... tam bylo „vole“ vskutku ještě slušné slovo.

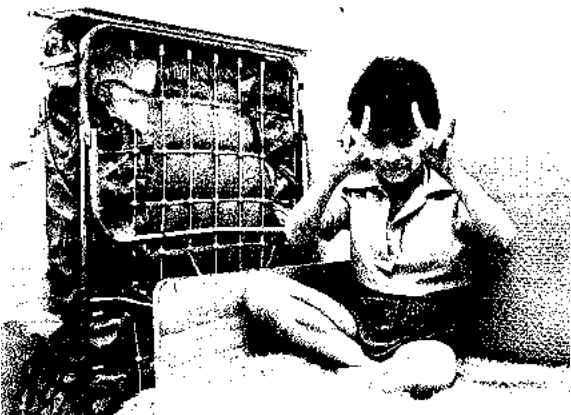
Mojí mámě její maminka bohužel zemřela, když jí byly tři roky. Děda Ernest si ale brzy našel novou ženu, jelikož by se sám o tolik dětí nedokázal postarat. Byl prý velký elegán, ale bohužel ani jeho jsme my děti nezažily. Zemřel tři roky před tím, než jsem se narodil. Kdykoliv jsme ale přišli mezi Halušky, bylo vidět, jak moc slušní lidé to jsou. Proč se tedy ty dvě rodiny tolik neměly rády? Vždyť obě tvořili taková úžasná lidé, tak v čem byl problém? Byla to pro mě záhada.

WELCOME TO PRAHA NUMERO 2

3

Já, 1990

Dodnes si pamatuju, jak jsme opouštěli ten krásný obrovský žižkovský byt a přestěhovali se do Lublaňské ulice na Královských Vinohradech. Stále nechápu, co mé rodiče vedlo k tomu, že vyměnili

tak hezký byt za takovou díru. To asi ty geny, tak jsme museli holt kočovat, jinak si to neumím vysvětlit. Když jsem se jako dospělý ptal maminky, řekla mi, že ona nikdy ze Žižkova na „Ípák“ nechtěla. Bylo to sice jen půl bloku od stanice metra I. P. Pavlova, ale tím to hezké končilo. V Bořivojce to bylo 4+1, tady jen 2+1. Na Ípáku sice byla koupelna, jenže to mohla být v Bořivojce taky, kdyby ovšem táta chtěl. Ten se ale k nářadí příliš neměl, ba naopak – jeho opravy byly spíš tragikomické. Třeba